

48969 - تکبیر عید فطر کی آغاز و کی به پایان می‌رسد؟

سوال

تکبیر در عید فطر از چه هنگام آغاز و کی به پایان می‌رسد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

خداوند متعال برای بندگانش مشروع نموده که در پایان ماه رمضان او را تکبیر گویند و فرموده است:

وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

[بقره: ۱۸۵]

(تا شمار [مقرر] را تکمیل کنید و الله را به پاس آن‌که هدایت‌تان کرده است به بزرگی ستایش کنید و باشد که شکرگزاری کنید)

برای الله تکبیر گویند یعنی او را با دل و زبان بزرگ بدارید و این با لفظ تکبیر (الله اکبر) انجام می‌شود.

یعنی می‌گویید: الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله، و الله اکبر، الله اکبر، و لله الحمد.

یا آنکه سه بار تکبیر می‌گویید به این صورت: الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله. و الله اکبر، الله اکبر، و لله الحمد.

همه این صیغه‌ها درست است.

این تکبیر نزد جمهور علما سنت و مستحب است و این استحباب برای مردان و زنان، در مساجد و در خانه‌ها و بازارهاست.

با این تفاوت که مردان با صدای بلند تکبیر می‌گویند و زنان با صدایی آرام، زیرا زنان امر شده‌اند که صدای خود را بلند نکنند. برای همین پیامبر - صلی الله علیه وسلم - خطاب به زنان فرمودند: **اگر در نمازتان چیزی برایتان پیش آمد [یا متوجه چیزی شدید] مردان باید تسبیح گویند و زنان دست بزنند** (یعنی مردان با صدای بلند تسبیح گویند تا امام متوجه اشتباهش

شود یا اگر مشکلی پیش آمده دیگران متوجه شوند و زنان بر پشت دست خود بزنند تا با صدای آن دیگران متوجه شوند).

بنابراین زنان تکبیر را پنهانی و آرام می‌گویند و مردان به شکل جهری و آشکار.

آغاز این تکبیر از غروب خورشید آخرین روز رمضان یعنی شبِ عید است یعنی از وقتی که آغاز ماه شوال مشخص می‌شود مانند آنکه سی روز رمضان کامل شود یا در غروب روز بیست و نهم رمضان هلال شوال دیده شود و این تکبیر با آغاز نماز عید پایان می‌یابد یعنی هرگاه مردم شروع به نماز عید فطر کردند وقت تکبیر هم به پایان می‌رسد.

(مجموع فتاویٰ ابن عثیمین: ۱۶ / ۲۶۹ - ۲۷۲).

امام شافعی در کتاب **الأم** می‌گوید:

الله متعال دربارهٔ ماه رمضان می‌فرماید: **وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ** از شخصی که از علم او نسبت به قرآن اطمینان دارم شنیدم که می‌گفت: تعداد را کامل کنید یعنی تعداد روزه‌های ماه رمضان را و هنگام کامل شدن آن، به پاس آن‌که شما را هدایت کرد تکبیر الله را بگویید و کامل شدن آن به هنگام غروب خورشید آخرین روز از رمضان است.

سپس امام شافعی می‌گوید:

پس هرگاه هلال شوال را دیدند این را می‌پسندم که مردم دسته جمعی و به تنهایی، در مسجد و بازارها و خانه‌ها، مسافران و مقیمان در هر حال و هر جایی که هستند تکبیر گویند و تکبیر را آشکار کنند و همچنان تکبیر گویند تا آنکه به مصلی روند و پس از رفتن نیز [تکبیر گویند] تا آنکه امام برای نماز آید و آن هنگام تکبیر را پایان دهند...

وی سپس از سعید ابن المُسَیَّب و عُرُوه بن زبیر و ابی سَلَمَه و ابی بکر بن عبدالرحمن روایت می‌کند که آنان شب عید را در مسجد تکبیر می‌گفتند و تکبیرشان علنی و با صدای بلند بود.

و از عروه بن زبیر و ابی سلمه بن عبدالرحمن روایت است که آنان هنگام رفتن به سمت مصلی آشکارا تکبیر می‌گفتند.

و از نافع بن جُبَیر روایت است که وی هنگام رفتن به مصلی در روز عید علناً تکبیر می‌گفت.

و از ابن عمر روایت است که وی هنگام رفتن به مصلی در روز عید فطر هنگامی که خورشید طلوع می‌کرد تکبیر می‌گفت تا آنکه به مصلی می‌رسید و سپس در مصلی تکبیر می‌گفت تا آنکه امام می‌نشست، آنگاه تکبیر را به پایان می‌رساند.